

Češi o sobě často říkají, že jsou zbabělí, závistiví a vychytralí plebejci. Na druhou stranu se bijeme v hrud', jaké to máme zlaté ručičky, jak si dokážeme se vším krásně poradit a jak moc milujeme humor. Jaká je pravda? **Jací jsme my Češi?**

Na to odpovídá **seriál MF DNES**. Díl devátý: Podnikavost.

Spíše podnikavci než podnikatelé

V České republice chybějí soukromí vlastníci a zapálení podnikatelé, nikoli však podnikavci. A hlavně u nás chybí kvalitní podnikatelské vzdělávání.

Podnikavost lze chápat jako dovednost, šikovnost, zručnost a vynalézavost, obzvláště tzv. „českou podnikavost“. Jde o vlastnost spíše intuitivní, vrozenou a spontánní: není k ní třeba studia, přípravy a rozvoje. Podnikavost lze odlišit od podnikatelství, což je spíše talent k organizování zdrojů (peněz, lidí, procesů, materiálů, atp.). Smyslem je produkce výrobků a služeb za účelem uspokojování zákazníka tak, aby vznikla přidaná hodnota a byl realizován potřebný zisk. Tak jako každý talent, podnikatelský talent je třeba rozvíjet studiem, praxí a opakovanými testy trhu. Podnikavec, který prostě „čerpá“ fondy a granty není podnikatel.

Podnikavcem rozumím typ spíše oportunistický, obratně využívající vzniklých příležitostí bez dlouhodobého záměru, výrobku či služby. Namísto uspokojování zákazníka jde mu o jeho jednorázové využití (až „ošukání“) za účelem zabezpečení vlastní krátkodobé prosperity (v českém prostředí označované příznačným termínem „být za vodou“). Podnikavců máme nadmíru, podnikatelů jen poskrovnu.

Chytrý versus chytráček

Můj táta podnikal jako organizační poradce, zakladatel úspěšné ZET-organizace 30. let, která nepřežila rok 1948. Vždycky kladl důraz na rozdíl mezi člověkem chytrým a chytráčkem: tj. mezi batovským podnikatelem a českým podnikavcem.

Zatímco podnikání je vnímáno jako organizačně-inovační proces, podnikavost je charakterová vlastnost. Ne všichni podnikavci se stávají podnikateli a ne všichni podnikatelé musí být „podnikaví“.

Na internetu jsem našel tuto specifickou českou definici: Podnikavost je schopnost, umění a motivace nacházet, vytvářet a využívat příležitosti pro zabezpečení prosperity podnikatelského subjektu. Je naprosto přesná: tautologická, sebestředná, oportunistická a chybí v ní seběmenší zmínka o kapitálu, riziku, produktu, organizaci či zákazníkovi.

Ještě „přesnější“ je úřední definice: Podnikatel je každá fyzická nebo právnická osoba zapsaná do obchodního rejstříku. Takových „podnikatelů“ je tedy v Česku více než dost, i když jde vlastně o podnikavce. Absence hodnot a negativita cílů z takových definic přímo číší. Ale jak udělat z českých podnikavců podnikatele?

Jaké jsou typické vlastnosti Čechů podle vás? Napište nám svoje postřehy na adresu nazory@mfdnes.cz

K tomu by měly sloužit podnikatelské univerzity vycházející ze zcela nové koncepce vzdělávání podnikatelů, inspirované myšlenkou Jana Antonína Bati. Tak jako se člověk učí vařit vařením, lyžovat lyžováním a milovat milováním, tak i podnikatel se musí učit podnikat podnikáním. Na tomto typu školy by se studenti učili podnikat, zakládat a řídit firmy, přijímat rizika a přejímat zodpovědnost za praktické využití nabytých znalostí a zkušeností.

Profesionální podnikatelství

Rozdíl mezi podnikavostí a profesí je zásadní: profesionálně (tedy za peníze) lze dělat v podstatě všechno, jakýmkoliv způsobem a v jakékoliv kvalitě – pokud existuje poptávka. Profese, což je také zá-

klad slova profesionalita, však podléhá přísným pravidlům.

Podnikatelství je potenciálně profese, jako třeba právo a medicína. Podnikatel ovlivňuje bytí, majetky a zdraví tisíců (ne-profesní politik často i milionů). Podnikatelské fakulty by měly být srovnatelné s fakultami práva anebo medicíny.

Politika, tak jako podnikání, určitě není profesí. Profesionál (např. lékař či právník) nemůže provozovat akceptovatelnou praxi, jestliže používá neověřené, intuitivní a náhodné znalosti, není profesně oprávněn, nezaručuje kvalitu výsledků, škodí veřejnosti, okrádá klienty a nedodrжуje striktní pravidla etického chování. Za takových okolností může být z profese vyloučen, nikoli povýšen.

Nikdy bychom nesvěřili své zdraví šamanům a kofenárkám, ale jen kvalifikovaným a certifikovaným lékařům; své podniky a obce, tj. řízení našich životů, však přenecháváme podnikavým diletantům, samozvancům a samoukům.

Úspěšný podnikatel-hospodář – nikoli živnostník, spekulant či podnikatel-spořitel – je tvůrcem lepších produktů a služeb, kterými řeší problémy lidí a zlepšuje jejich životy. Svou činností přidává hodnotu druhým, a tím i sobě. Lidé, kteří ubírají hodnotu druhým, aby přidali hodnotu sobě, nejsou podnikatelé, a nic na tom nezmění ani výše jejich zisků a nabytá prestiž.

Co dělá a má dělat podnikatel?

Především hledat a nacházet potřebu, která ještě nebyla naplněna či uspokojena. Zadrhé identifikuje problém spojený s uspokojením takové potřeby – a vyřeší jej. Podnikatel se snaží vyřešit problém pro co největší počet lidí. Se svým řešením přichází první a jeho řešení, tedy produkty a služby, je lepší, levnější a rychlejší. Tím si vytváří své zákazníky.

Následuje druhá fáze: je potřeba soustředit se na zákazníka. Podnikatel slouží svému zákazníkovi, pracuje pro něho, investuje do něho svůj vlastní čas, energii a talent; investice potřebných peněz již mohou přijít i od druhých lidí.

Šamani, spekulanti, podvodníci a jiní podnikavci mohou vydělat velké peníze; ty z nich však neudělají podnikatele, natož úspěšné – a nikdy ne nové Bati.

Milan Zelený

globální ekonom,
profesor na Fordham
University v New Yorku

Pohled zvenčí:

Češi jsou raději zaměstnaní, než by podnikali

V Praze žijí již téměř jednadvacet let. Kdysi by byla moje odpověď na otázku, zda jsou či nejsou Češi podnikaví, zcela jiná, ovlivněná faktem, že ideje bylo hodně, ale často chyběla tak potřebná profesionalita. Dnes se řada těchto snů rozplynula, ale bezesporu se značně zvýšil profesní přístup a zodpovědnost.

Co však v současnosti chybí, je ochota pustit se do vlastního podnikání. Oproti riziku, které podnikání přináší, řada lidí preferuje cestu, jež dává větší jistoty, tedy práci zaměstnanec. Pevně věřím, že se tento trend v brzké budoucnosti změní.

Francesco Augusto Razetto
italský architekt, žije v Praze

Jak mi třetí říše proplatila vyvolávání Pražského povstání

Tu sobotu jsem marně vyhlížel v Praze na Špejchaře svou oblíbenou tramvaj tříadvacet, co mi nosívala štěstí, a nakonec taktak dorazil před desátou k rozhlasu v čísle dvanáct na třídě maršála Schwerina jedenáctkou, jež mně často nosila pech, vedouc k mé první velké lásce, která mě nemilovala. V tramvaji ale všichni slavili, že hlasatel ráno řekl – Je sechš hodin! Pořád však hrozilo, že k nám domů dřív než mír dorazí gestapo, které naši čekali od heydrichiády: proto mi byl Dismannův rozhlasový a divadelní soubor DRDS vždy znovu útočištěm před válkou, ten den tím víc, že jsem měl povýšit z komparzu na sólistu, dostat první větší roli.

Za těžkými červenými závěsy, lapačí ozvěna, nás ale místo textů čekaly u mikrofonů šroubováky a pan režisér Dismann předvedl, co budem tvořit místo umění: odstraní kovovou tabulku s nápisem STU-DIO 6 a hned nato další s RUHE! TICHŮ! Pak poslal dívky domů a nás muže rozdělil; mou skupinku vedl Ladislav Padior, je-muž jsem záviděl, že byl už ve dvaceti básník. Mně šlo na sedmnáct a až za osm let se mi měl narodit syn, který bude podobně odstraňovat nápisy, aby se v Praze nevyznali sovětské okupanti jednadvacátého srpna 1968.

Toho 5. května 1945 se tu neměli vyznat

němečtí, což schytl cyklistický oddíl Waf-fen SS, který přijel rozhlas obsadit, sotva jsme došroubovali. Proto mohli hlasatelé Mančál a Kozák odvyšlat dramatickou vý-zvu k povstání a marně hledání Němci ji opakovat, než byla budova dobyta českými policisty s dobrovolníky. Hodiny boje jsme se probáli zatarasení psacími stoly v jedné z kanceláří. Pak vyfosoval básník ukořistěnou pušku a já aspoň přilbu a ba-jonet, aby mi nahradily chybějící autoritu holobrádka.

Byl jsem jedním z běžců obstarávajících spojení s Husovým sborem ve Vršovicích a s vysílačkou ve Strašnicích, kde se chystaly skryté hlasatelny, jak tomu mělo být i za tříadvacet let, kdy k rozhlasovým přibudou televizní. Tak jsem ušel torpédu, jímž se německá „turbína“ smrtelně trefila přímo do vstupní haly, stanoviště spojek, a vydal se do Bubeneče uklidnit maminku. Byla to má nejdelší cesta rodným městem, trvala dva dny a viděl jsem samé hrdiny, kteří si napřed vybojovali zbraně a pak stavěli barikády, aby zamkli Prahu jako bránu, kudy se nesměla probít na západ milionová armáda Schörnerovy skupiny Mitte.

Bubeneč, čtvrt dřív legionářská a židovská, byla dávnou napůl německá, i z obecné školy za rohem nás hned v březnu 1939 vyhnala wehrmacht. Samopaly a granáty ověšené patroly dupaly naší ulicí do chvíle,

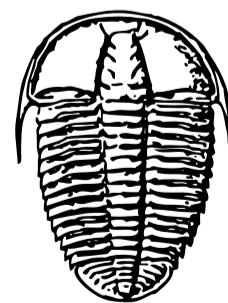
kdy na Klárově skončila poslední tanková bitva světové války a rudoarmějci dobyli dejvické nádraží. Pak se v ní naráz zahemžily předválečné uniformy a různí naftalini i civilové s páskami Revolučních gard začali honit do školy německé civilisty. Ve sklepě se střílelo. Na dvoře leželi mrtví vojáci, o málo starší než já.

Našeho básníka jsme hledali po márnících a našli až na druhý pokus, neboť měl jen jednu tvář. Už jsem mu nezavídel. Za jeho zlomenou maminku jsme sehnali na Vinohradském hřbitově volné místo, ale ne hrobníka, ti byli vzácní jako později řezníci. S Jiřím Horčičkou, Karlem Kynclem, Bohumilem Švarcem a dalšími dismanovci jsme tedy vykopali hrob, uložili tam, co z přítele zbylo, a stáli v rozhalekách stráž, než se přispěchal pomodlit jeho farář, který měl taky napilno.

To už byl na Vinohradské třídě, zatím bezejmenné, založen spolek bojovníků o rozhlas a z něho vylučování vetřelci, kteří padli za středem přilehlých ulic. „Paní, vaše mrtvolka měla na týdle půlce akorát paty!“ zaznívalo do štkání vdov a sirot. Ti, které tu později skolil kulky Sovětů, poškodí zas kádové celou svou rodinu, ať si padli blíž či dál.

Odevšad mocně voněl bez, jako by rozkvetly k té slávě, jen tu a tam, třeba na Národním a u Prašné brány, páchlo škvávené

Domů jsem šel dva dny a viděl hrdiny, kteří zamkli Prahu před armádou skupiny Mitte. »

Trilobit

Pavla Kohouta

Pavel Kohout (1928) je prozaik a dramatik. V 50. letech přesvědčený komunist, v 60. letech stoupenec reformního proudu v KSČ. Po roce 1968 spoluaautor Charty 77.

lidské maso údajných gestapáků upálených údajnými vlastenci. V Krčském lesíku stříleli Rusové Rusy v německých uniformách, co zachránili Prahu před vraždícími esesáky a přišli se vzdát; členové České národní rady, kteří zrádné vlasovce o pomoc požádali, měli být za to zavřeni později. Před Rudolfinem byl pohřben i poslední padlý válečník. Slavný snímek, na němž mrtvého objímá plačící rudoarmějka, vyjde v Literárních novinách znovu v červenci 1968 jako symbol víry, že ti, kdo Prahu osvobodili, ji přece nemohou okupovat...

Při špedici mého archivu, který po třiceti letech doputoval z Prahy přes Sázavu, Bern, Luzern a Vídeň zpět do Prahy, než odtud odejde navždy do Moravského zemského muzea v Brně, se vynořil zelenkavý výplatní lístek s přeškrtnutou hlavičkou RUND-FUNK BÖHMEN-MÄHREN zaslaný k ruk. p. Otomara Kohouta, Prag XIX., Zikmund-Winter-Gasse 19 pro nezletilého Kohouta Pavla, jenž 5. 5. 1945, 10.00–10.30 účinkoval hercky ve hře Daidalos a Ikaros, za což bude opatrovníku zasláno 7.50 RM. Vzorňá německá byrokracie fungující do posledního dechu Říše stihla ještě účetnický úkon, ale protihodnotu reichsmarek poukázal už Československý rozhlas z třídy maršála Stalina.

Těch 75 Kč chápu proto jako přiměřené ocenění mého šroubování za účelem vyvolání Pražského povstání.